

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen elokuvatutkimuksen seura ry:n (SETS) lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virasto uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/32825/2024

Kavin rooli suomalaisessa elokuvatutkimuksessa tulee turvata

Suomen elokuvatutkimuksen seura (SETS) on tieteellinen yhdistys, jonka tehtävänä on edistää suomalaista audiovisuaalisen kulttuurin tutkimusta sekä tukea alan tutkimuksen, opetuksen sekä mediakasvatuksen kehittämistä. Seura haluaakin kiinnittää huomiota erityisesti suomalaiselle elokuvatutkimukselle tärkeän Kansallisen audiovisuaalisen instituutin asemaan lakiehdotuksessa.

Kavin merkitys suomalaiselle elokuvatutkimukselle on huomattava. SETS pitääkin tärkeänä, että Kavin ratkaiseva rooli suomalaisen elokuvan tutkimuksen mahdollistajana huomioidaan virastouudistuksessa. Tämä rooli tulee myös kirjata selkeämmin lakiin. Nykyisessä lakiluonnoksessa Kavin tehtävät jäävät epämääräiseksi ja Taiken toiminnalle alisteisiksi. Tutkimuksen kannalta keskeisiä toimintoja ovat tiedon kerääminen ja tallennus, kirjasto ja aineistojen saatavuus. Mikäli virastouudistus toteutetaan, se tulisi toteuttaa niin, että nämä Kavin toiminnot eivät vaarannu.

KAVIn yhteydessä toimii Suomen ainoa elokuvaan ja audiovisuaaliseen kulttuuriin erikoistunut kirjasto, joka on avoin kaikille. Vastaavia erikoiskirjastoja ovat myös Kansallisarkiston kirjasto, Kotuksen kirjasto ja Kansallisarkiston kirjasto. Niiden kaikille avoimet palvelut, laadukkaat kokoelmat

ja palvelut tai niiden henkilökunnan osaaminen ei näy lainkaan lakiesityksestä, lukuunottamatta yhtä ohimenevää huomiota Kotuksen kirjastosta.

Esityksestä ei käy ilmi, millaiseksi KAVIn kirjaston asema uudessa Kulttuurivirastossa ymmärretään. Virastouudistuksen piirissä olevan kirjastotoiminnan yhteistyömahdollisuuksia on selvitetty, mutta asia on nähtävästi jäänyt pöydälle keväällä 2024.

SETS haluaa tuoda esiin huolensa KAVIn kirjaston, sen kokoelmien, palveluiden ja henkilökunnan tulevaisuudesta. KAVIn kirjasto ei ole pelkkä virastonsa tukipalvelu tai kirjavarasto, vaan olennainen osa suomalaista audiovisuaalisen kulttuurin tutkimusinfrastruktuuria, avain alan itseymmärrykseen ja osa kansallisen sivistyksemme tietopohjaa.

Kavin tehtävät ja organisaatorakenne on määriteltävä tarkemmin

Lakiesityksessä (1 § ja 2 §) nykyisin Kansallisella audiovisuaalisella instituutilla olevat tehtävät ovat hyvin vähäisessä osassa. KAVIn kulttuuriperintötehtävät tulevat esille suppeina (2 §, kohdat 5 ja 6), mutta niitä ei mainita muualla. SETS esittääkin, että KAVille nykyisin kuuluvat kulttuuriperintötehtävät tulee tuoda täsmällisemmin esiin ja niiden asema uudessa virastossa varmistaa.

Lakiin Kulttuurivirastosta tulee myös lisätä organisaatiota koskeva kohta, jossa määritellään, että virastossa on Kansallinen audiovisuaalinen instituutti -niminen toimintayksikkö, jonka päällikkönä on ylijohtaja, jonka nimittää OKM viiden vuoden määräajaksi. Organisaatorakenne olisi tällöin yhtenevä Kulttuuriperintöviraston kanssa, jossa on OKM:n nimittämän ylijohtajan johtama Kansallismuseo-niminen toimintayksikkö.

Tämän lisäksi uuden viraston tehtäviin tulee lisätä viittaus lakiin kulttuuriaineistojen tallentamisesta ja säilyttämisestä (1433/2007).

Uudelle virastolle tulee antaa selkeämpi nimi

Suunnitelma yhdistää Taiteen edistämiskeskus ja Kansallinen audiovisuaalinen instituutti Kulttuurivirastoksi on ongelmallinen paitsi Kavin aseman epämääräisyyden, myös virastolle ehdotetun nimen vuoksi. Ehdotettu viraston nimi ei vastaa sen tehtäväkenttää, eikä yhdistymiselle ole tunnistettu toiminnallisia perusteita substanssitehtävien osalta. Uusi virastorakenne ei vahvista TAIKEN tai KAVIn nykyisten tehtävien hoitamista.

Hallintolaki edellyttää, että viranomaiset käyttävät asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Ehdotetut uusien virastojen nimet eivät noudata hallintolain edellytyksiä selkeydestä ja

ymmärrettävyydestä. Virastojen nimien tulisi kuvata selkeästi niiden tehtäviä. Kulttuurivirastoon tulisivat Taiteen edistämiskeskus ja Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Kulttuurivirastolle ei nimestä huolimatta kuuluisi yleisiä kulttuuriin liittyviä tehtäviä, vaan sen toimialana olisi taiteen tukeminen, audiovisuaalinen kulttuuriperintö ja mediakasvatus. SETS näkee, että virasto nimi tulisi valita Kotuksen ehdotuksista:

Taiteen ja mediakulttuurin virasto

Mediakulttuurin ja taiteen virasto

Taidevirasto

Taiteen edistämiskeskus

Helsingissä 31.1.2025

Suomen elokuvatutkimuksen seura ry.

Janne Salminen, puheenjohtaja

Hupaniittu Outi
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Salminen Janne
Suomen elokuvatutkimuksen seura ry